

Құрметті төрағалық етуші!

Құрметті депутаттар!

Бүгін сіздердің қарауларыңызға «2012-2014 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы енгізіледі.

Елдегі экономикалық ахуалды талдау негізінде 2012-2016 жылдарға арналған макроэкономикалық көрсеткіштер болжамының өзгеруі және нәтижесінде бюджеттің кіріс бөлігіне түсетін түсімдердің азаюы күтілетін 2012 жылдың тоғыз айының қорытындысы бойынша іс жүзіндегі түсімдерге сүйене отырып, есептеулерді нақтылау 2012 жылға арналған республикалық бюджетті нақтылау үшін негіз болып табылады.

Жоба шығыстарды қысқартуды және көрсетілген шығындарды жабу үшін бюджет тапшылығын ұлғайтуды болжамдайды.

Шығыстарды қысқарту зейнетақы және әлеуметтік төлемдер, еңбекақы және мемлекеттік органдарды, мемлекеттік мекемелерді және мемлекеттік тапсырыс шеңберінде кәсіпорындарды ағымдағы ұстау, дәрі-дәрмек өнімдерін сатып алу, қауіпсіздік және т.б. сияқты тоқтаусыз қаржыландыруды талап ететін міндеттемелерді орындауды қозғамайды.

Бұдан басқа жобада әкімшілендіру деңгейін арттыру және ағымдағы жылдың шұғыл міндеттерін шешу мақсатында қаражатты қайта бөлу көзделген.

Нақтыланатын бюджеттің негізгі өлшемдеріне көшуге рұқсат етіңіздер.

I. Түсімдер. 2012 жылға арналған республикалық бюджет түсімдері **4 854,1 млрд. теңге** көлемінде немесе бекітілген бюджетпен

(5 236,9 млрд. теңге) салыстырғанда **382,8 млрд. теңгеге** азая отырып анықталды.

2012 жылға нақтыланған республикалық бюджет кірістерінің болжамы (трансферттердің түсімін есепке алмағанда) ағымдағы жылғы бекітілген түсімдерден (3 615,8 млрд. теңге) **403,2 млрд. теңгеге** азайтыла отырып, **3 212,6 млрд. теңге** сомасында анықталды.

Салықтық түсімдер бекітілген жоспарға қарағанда **414 млрд. теңгеге** азайтылды және **2 951,7 млрд. теңгені** құрайды.

Корпоративтік табыс салығы бойынша орындалмау **303,6 млрд. теңге** сомасында күтіледі. Түсімдердің азаюы 2011 жылғы жоспарда ескерілген 31,1% - ға қарағанда мұнайлық емес сектор ӨҚБ-ның 11,6% - ға дейін төмендеуіне байланысты, нәтижесінде табушы, өңдеу және ілеспелі салаларда минералдық шикізаттың физикалық көлемі индексінің және оған әлемдік бағаның төмендеуі болды. Нәтижесінде аванстық төлемдер 2011 жылға қарағанда 2012 жылы **124,4 млрд. теңгеге** төмендеді, оның ішінде 11 тау-кен рудасы компаниялары бойынша 68,2 млрд. теңге немесе 36,9%.

Сонымен бірге корпоративтік табыс салығының түсімдеріне 2011 жылға ұсынылған мәлімдеме қорытындысы теріс әсер етті, ол **92,6 млрд. теңгеге** азайып, 2012 жылы алдағы төлемдер шотына есептелуге немесе қайтарылуға жатады, оның ішінде негізгі азаюға есептеу КПО б.в. (82,1 млрд. теңге) мердігерлік компанияларымен жасалған, Реттеу туралы келісім ережесіне сәйкес 2011 жылы 2010 жылмен салыстырғанда алып тастаулар 2 рет ұлғайды, нәтижесінде тіркелген активтер амортизацияларының екіжақты қалыптары қолданылды.

Одан басқа, КПО б.в. қатысу үлесінің сатылуы бойынша өткізілген мәміле нәтижесінде, қайта құрылған «Өнімді бөлу туралы түпкілікті келісімдегі үлестерді басқару жөніндегі компания» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің Салық кодексіне сәйкес 2012 жылы аванстық төлемдерді төлеуден босатылды, нәтижесінде **90 млрд. теңге** құрады.

Қосылған құн салығы бойынша ішкі өндіріс тауарларына жоспарды орындамау **134,7 млрд. теңге** құрады.

Ағымдағы жылы қосылған құн салығын қайтару сомасы өседі және **494,5 млрд. теңге** құрайды, ол 2011 жылға қарағанда 61,4% - ға артық.

Қосылған құн салығын төлеу сомасының өсуі 2012 жылғы 21 мамырда Қазақстан Республикасы Үкіметі, Қазақстан Республикасы Мұнай және газ министрлігі және Қашаған жобасының (Аджип NCOC) қатысушыларымен қол қойылған Реттеу туралы келісіміне, 2012 жылдың аяғына дейін Келісімде көрсетілген кестеге сәйкес 2009 ж – 2011 ж 3 тоқсаны кезеңіне **100,7 млрд. теңге** мөлшерінде (қайтарылуға тиісті жалпы сомадан – 191 млрд. теңге) қосылған құн салығын қайтару жүргізіледі және республикалық бақылауда тұрған кәсіпорындар бойынша қосылған құн салығының қайтару сомасын 28,0 млрд. теңгеге ұлғайтуға байланысты.

Табиғи және басқа ресурстарды пайдаланғаны үшін түсімдер бойынша орындалмау **12,5 млрд. теңге** құрады, негізінен металдарға әлемдік бағаның төмендеуі есебінен пайдалы қазбаларды табуға салықтар бойынша, ол салық салу базасын төмендетуге әкеледі. Осылай, 2011 жылдың 1 жартыжылдығымен салыстырғанда 2012 жылдың 8 айына уран бойынша 19,1%, мыс бойынша – 19,7%, алюминий бойынша – 27,2%, қорғасын бойынша – 26,6%, және мырыш бойынша – 21,1% төмендеді.

Жоспарды асыра орындау импорт көлемінің өсуі есебінен **импортқа қосылған құн салығы түсімдері (17,3 млрд теңге)** және **халықаралық саудаға салықтар (15,6 млрд. теңге)** бойынша күтіледі. Осылай, нақтыланған бюджетте қабылданған 15,6% есептеулерге қарсы 2012 жылдың қаңтар-шілде айларына ұқсас кезеңмен салыстырғанда импорттың өсуі 25,1% құрады.

Салықтық емес түсімдер бойынша жоспар **10,7 млрд. теңгеге** (біржолғы төлемдер, ағымдағы жылдың 9 айында түскен сома шегінде әкімшілік айыппұлдар бойынша жоспар белгілеу және есептеулерді **15 млрд. теңгеге** нақтылау және акциялардың мемлекеттік пакетіне дивидендтер түсімдерінің **4,3 млрд. теңгеге** азаюы есебінен) ұлғайтылды.

Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер бойынша жоспар **107 млн. теңгеге** ұлғайтылды.

II. Шығыстар. 2012 жылға арналған республикалық бюджет шығыстары бекітілген бюджетпен (6 016,8 млрд. теңге) салыстырғанда **179,5 млрд. теңгеге** азайта отырып, **5 837,3 млрд. теңге** сомасында көзделеді.

Егер алдыңғы жылдары нақтылау кезінде біз күтілетін түгел игермеуді баса оза отырып, іске асырылатын жобаларға қайта бағыттаған болсақ, қазір 2013 жылға жүктемені төмендетуге мүмкіндік беретін тоқтаусыз шешуді талап ететін жағдайларды қоспағанда, шығыстарды қысқарту туралы сөз болып отыр.

Қаржы министрлігі бюджеттік бағдарламалар әкімшілерімен бірлесіп бюджеттің шығыс бөлігін егжей-тегжей талдауды жүргізді. Шығыстарды оңтайландырудың неғұрлым көп сомасы мынадай мемлекеттік органдарға қатысты болды:

Көлік және коммуникация министрлігі бойынша:

- автомобиль жолдарын дамыту бойынша **40,9 млрд. теңге** қысқартылды, атап айтқанда:

«Батыс Еуропа – Батыс Қытай» жобасы бойынша халықаралық қаржы институттарымен конкурстық рәсімдерді келісу рәсімдерінің ұзақтығына және осының салдары ретінде, мердігерді айқындамау және тиісті шарттарды жасамау тәуекелдеріне;

«Бейнеу-Ақтау» автожолын реконструкциялау жобасы бойынша конкурсты өткізудің, мердігер компанияларды анықтау процесінің ұзақтығына және келісімшарттарға қол қою мерзімдерінің ауысуына байланысты.

Ауыл шаруашылығы министрлігі бойынша:

- ауылшаруашылығы тауарларын өндірушілерге астықты нарықта неғұрлым жоғары нарықтық баға бойынша сату мүмкіндігін және ұн мен нанға бағаның өсуіне жол бермеу мақсатында, 2012 жылға өнімді мемлекеттік қорларға астықты сатып алу бойынша қаржыландыру **11,8 млрд. теңгеге** азайтылды;

- азық-түлік тауарларының тұрақтандыру қорларын қалыптастыру шығындарын **4,5 млрд.теңгеге** азайту, «ҚР кейбір заңнамалық актілеріне агроөндірістік кешенді дамыту және қолдау сұрақтары бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңын және ол заңға тәуелді актілердің қабылдануына байланысты, тасымалдау, сақтау және әкімшілік шығыстарға шығыстарды өтеу бойынша тұжырымдамалық тұрғылар өзгертілді. Шығыстардың мөлшерін өтеу Заңға сәйкес, енді сатып алу бағасы мен азық-түлік тауарларын жүзеге асыру бағасы арасында айырма сияқты анықталады.

Президент Іс басқармасы бойынша:

- «Қазақстан Республикасы Президенті Іс басқармасы Медициналық орталығының клиникалық-оңалту кешенін жобалау және салу» жобасы бойынша **10,6 млрд. теңге**, медициналық құрал жабдықтардың бағасының нақтылауына байланысты.

Қаржы министрлігі бойынша:

- шығыстарды оңтайландыру мақсатында және мемлекеттік сатып алу нәтижесінде пайда болған бюджет қаражатын үнемдеу нәтижесінде **7,8 млрд. теңгеге**, негізінен ақпараттық жүйелер (e-minfin және салық органдарының) мен кеден органдарының объектілерін салу есебінен азайтылды.

Қоршаған ортаны қорғау министрлігі бойынша:

- «Шучье-Бурабай курорттық аймағының су қоймаларын (Шучье, Бурабай, Қарасу көлдері) тазарту» жобасы бойынша, осы курорттық аймақтың су қоймаларын тазартуды жүргізу технологиясының өзгеруіне байланысты – **4 млрд. теңгеге** азайтылды.

Шығыстардың оңтайландырылуы Ұлттық қауіпсіздік комитеті, Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істер агенттігі, Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі, Мұнай және газ министрлігі, Президентінің Күзет қызметі және Атом энергиясы агенттігіне қатысты болды.

Бұдан басқа, еліміздің активтерінің өсуі міндеттемелердің өсуінен көрі алда болған кездегі 2011 жылы қолайлы экономикалық ахуалға байланысты. Нәтижесінде қарыз алу көлемі азайтылған болатын және тиісінше ағымдағы жылы борышқа қызмет көрсету көлемі **40,9 млрд. теңгеге** азайтылды.

Жобада сондай-ақ, ағымдағы жылғы шұғыл міндеттерді шешу, бағдарламалардың әкімшілендірілуін жақсарту және 2013 жылғы

бюджетті жеңілдету мақсатында **72,2 млрд. теңгені** қайта бөлу ұсынылады, оның ішінде:

- тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде жоғары мамандандырылған медициналық көмек көрсетуге – **20,2 млрд. теңге;**

- «Балапан» бағдарламасы шеңберінде мектепке дейінгі балалар ұйымдарында мемлекеттік тапсырысты орналастыру – **6 млрд. теңге;**

- экспортқа астықты тасымалдау құнын арзандатуды субсидиялау – **10,1 млрд. теңге;**

- Астана қаласын дамытуға – **12 млрд. теңге**, оның ішінде:

- *автожолдарды дамытуға – 5,4 млрд. теңге*, Астана қаласының көлік инфрақұрылымы құрылысының озық қарқынына байланысты, бұл көлік қиындықтарын алып тастауға мүмкіндік береді және тұрғын үй кешендеріне қауіпсіз жол жүруді қамтамасыз етеді;

- «Астана қаласын сумен жабдықтау және су бұру» жобасы бойынша (Жапония Халықаралық Ынтымақтастық Банкімен Келісім шеңберінде) мердігерлер орындаған жұмыстарды төлеу бөлігінде қоса қаржыландыру бойынша міндеттемелерді орындауға – **5,6 млрд. теңге;**

- Астана қаласы рекультивациялау мен Талдыкөл қарқынды су жинақтаушысын жою» жобасының 1-ші кезегін аяқтауға – **1 млрд. теңге.**

- кейінге қалдырылмайтын міндеттерді шешуге Үкімет резервін ұлғайту – **5,9 млрд. теңге;**

- өтемақы құнының артуына және оның нарықтық құнға дейін жеткізілуіне байланысты халыққа келтірілген залалды өтеуге – **570 млн. теңге;**

Сондай-ақ, бюджеттік заңнамаға сәйкес бюджет жобасында бюджеттің жалпы өлшемдеріне әсер етпейтін бұрын қабылданған бюджет түзетулері ескерілгенін атап өткен жөн (*бюджеттік инвестициялық жобалар (БИЖ) арасындағы шығыстарды және ағымдағы шығыстарды қайта бөлуге, Назарбаев орталығын Мәдениет және ақпарат министрлігінен Премьер-Министрдің кеңсесіне беруге, Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінен (ИЖТМ) Атом энергиясы агенттігінің бөлінуіне байланысты*).

III. Тапшылық. Нақтылау жобасы тапшылықты **983,1 млрд. теңгеге дейін** немесе **ішкі жалпы өнімге (ІЖӨ) 3,1%** ұлғайтуды болжамдайды.

2010-2011 жылдары және 2012 жылғы бекітілген бюджетте ішкі жалпы өнімге (ІЖӨ) 2,5% аспайтын бюджет тапшылығының мөлшерін сақтау үкіметтік борышты қолайлы және қауіпсіз деңгейде ұстап қалуға және қажет болған жағдайда нақты қозғалыс жасауды қамтамасыз етуге мүмкіндік берді, ол бүгінгі таңда іске асырылуда.

2012 жылға арналған республикалық бюджетті нақтылау жобасының негізгі өлшемдері осындай.

Қазіргі сәтте Сенат Парламентінде талқыланып отырған, белгіленген шеңберде жүргізіліп отырған келесі үш жылдық кезеңде 2013-2015 жылдарға арналған бюджет жобасының негізіне салынған іс-шараларды жүзеге асыру үшін ағымдағы жылдың өзінде де түбегейлі шаралар, атап айтқанда 2012 жылғы бюджетті нақтылау жолымен, қолдану қажет.

2012 жылға нақтыланған республикалық бюджеттің уақтылы

қабылдануына бірқатар басым міндеттердің шешімі байланысты екенін ескере отырып және жылдың аяқталуына дейінгі барынша шектеулі мерзімді назарға алып, заң жобасын қолдау көрсетулеріңізді сұраймын.

Назарларыңызға рахмет!